

Леонтьєва І.,

кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри освітології та
психолого-педагогічних наук
Факультету педагогічної освіти
Київського столичного університету імені Бориса Грінченка,
бульвар І. Шамо, 18/2, 02094 м. Київ, Україна
i.leontieva@kubg.edu.ua

ORCID ID 0000-0002-8084-1912

ЕКОСИСТЕМНИЙ ПІДХІД ЯК МЕТОДОЛОГІЧНИЙ ОРІЄНТИР ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ВИЩОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ

Анотація. У статті здійснено теоретичний аналіз екосистемного підходу як методологічної основи інноваційних трансформацій у вищій педагогічній освіті. Сутність екосистемного підходу в освіті полягає в спрямуванні дослідника на системне бачення взаємозв'язків і процесів, необхідних для підтримки екологічних (здорових, стійких, продуктивних, різноманітних, узгоджених) людських взаємин всередині та зовні освітньої системи, її цілісності, елементів і структур, функцій, цінностей та якісних параметрів життєдіяльності, шляхом саморегульованого управління, захисту та збереження освітніх екосистем впродовж тривалого часу. Авторкою статті аналізуються науковий тезаурус проблеми, сутність і витоки екосистемного підходу, його концептуальну основу та базову аксіоматику, головні аспекти, основні принципи та шляхи реалізації екосистемного підходу у вищій освіті. Особливу увагу приділено освітнім екосистемам як ключовому драйверу інноваційного розвитку вищої педагогічної освіти. Зокрема, у статті досліджено природу, особливості, ознаки та базові підходи до розвитку освітніх екосистем (екосистема як приналежність та екосистема як структура), розглянуто особливості їх формування й розбудови залежно від структури. Подано науковий тезаурус проблеми розбудови екосистеми вищої педагогічної освіти. Узагальнено представлено етапи розвитку освітніх екосистем та розглянуто переваги впровадження ідей екосистемного підходу в сучасному університеті. Матеріали статті можуть бути використані для розроблення ефективних інструментів підтримки й інноваційного розвитку освітніх екосистем в закладах вищої освіти.

Ключові слова: вища педагогічна освіта, екосистема освіти, екосистемний підхід, інноваційний розвиток вищої педагогічної освіти, методологічний підхід.

© Леонтьєва І., 2024

© Київський столичний університет імені Бориса Грінченка, 2024

Вступ. Методологія є «наріжним каменем» наукового дослідження, його належності та істинності. Вихідні теоретичні позиції дослідника, його світоглядні установки, цілі та завдання, визначають спосіб, за допомогою якого він здобуватиме факти, тлумачитиме їх, робитиме висновки [4]. Питанням методологічної основи наукових досліджень у вітчизняній педагогіці вчені приділяють значну увагу (С. Гончаренко, Н. Ничкало, С. Сисоєва, Є. Хриков) [2]. Під цим поняттям науковці (Сисоєва С. О, 2013) розуміють загальну систему теоретичних знань, які виконують роль провідних принципів наукового пізнання, шляхів та засобів реалізації наукового дослідження [8].

Сутність феномену методології визначається через її основні категорії: метод, принцип і підхід [1]. З методологічного погляду вчений стає суб'єктом діяльності тільки в межах вибору того чи іншого методологічного підходу, який «веде» творчість дослідника (Гончаренко С., Кушнір В., 2002) [7]. Притримуючись тієї чи іншої методології дослідження, вчений, його концептуальні підходи, понятійний апарат, моделі, методики, засоби досліджень тощо, завжди знаходяться під її впливом. Відтак, очевидним в цьому контексті є важливість методологічно правильного й доцільного обраного підходу до розгляду педагогічних явищ і процесів. У «класичному» розумінні будь-який розгляд педагогічних проце-

сів і явищ здійснювався за загальноприйнятою схемою, коли обиралася одна з методологій, на якій вибудовувалося все дослідження. Некласична парадигма передбачала ймовірнісний характер педагогічних закономірностей, а постнекласична — синергетичний. Однак, за словами С. Гончаренка (С. Гончаренко, 2002), якою б не була методологія, вона буде описувати педагогічну реальність «в одній системі координат». Якщо за вузькоцільового завдання монометодологія є цілком задовільною, то більш широке коло завдань, зокрема щодо трансформацій та інновацій у вищій педагогічній освіті, потребуватиме від дослідника виходу за рамки «старої парадигми», пошуку нових методологічних орієнтирів.

Метою даної статті є теоретичний аналіз екосистемного підходу як методологічного орієнтиру інноваційних трансформацій у вищій педагогічній освіті. **Завдання** статті полягають в аналізі наукового тезаурусу екосистемного підходу, його генезису, концептуальної основи, базової аксіоматики, основних принципів та основних моделей реалізації вищої педагогічної освіти в межах розглядуваного підходу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій засвідчив, що в науковому дискурсі дефініція «підхід» в самому загальному вигляді тлумачиться як засада, підґрунтя, з позицій якого здійснюється теоретична чи практична діяльність. Сучасний розквіт методологічного плюралізму, різноманітність існуючих дослідницьких підходів, їх еkleктичне поєднання, зумовлені цілою низкою факторів: масштабністю сучасних дослідницьких проблем; потребою їх цілісного сприйняття, всебічності дослідження; переходом до постнекласичного типу наукової раціональності в контексті наукової поліпідхідності, поліпарадигмальності й поліметодологічності. Розмаїття сталих (класичних) методологічних підходів до осмислення наукових феноменів, явищ і процесів складає базис сучасної методології та є доволі значним: синергетичний, антропологічний, аксіологічний, герменевтичний, компаративний, системний, суб'єктний, компетентнісний, технологічний підходи тощо. Заразом з тим спостерігається постмодерне їх оновлення та доповнення новими методологічними орієнтирами: трансгресивний, міждисциплінарний, модернізаційний, контекстний, антропоцентричний, коучинговий, андрагогічний тощо підходи.

В умовах трансгресивності освіти актуальним методологічним орієнтиром її інноваційного розвитку може стати *екосистемний підхід*. Такий підхід буде ключовим при розгляді багатьох соціальних систем, які складаються з різноманітних акторів, що взаємодіють між собою у особливий нестандартний спосіб, при чому така взаємодія, як правило, будується на природних, природовід-

повідних та адаптивних для даного середовища принципах.

Хоча у багаторівневій структурі методологічного знання екосистемний підхід ще не знайшов відповідне місце, проте вже можна говорити про його генезис. Так, де-юре, розвиток екосистемного підходу бере свій початок у 2000 році, коли Конвенцією з біологічного різноманіття було прийнято його офіційне тлумачення. Однак сам термін вперше було ужито задовго до цього англійським ботаником, одним з перших екологів світу Артуром Тенслі («The Use and Abuse of Vegetational Concept and Terms», 1935). Дослідник поставив під сумнів популярну тоді концепцію екологічних спільнот як суперорганізмів, доводячи необхідність їх розгляду як квазіорганізмів, де взаємодія між організмами та їх середовищем є більш важливою, ніж в середині спільноти, оскільки не можливо їх відокремити від їх особливого середовища, з яким вони утворюють одну фізичну систему. З того часу екосистеми стали основною одиницею природи. Менше ніж за десять років американський еколог Реймонд Ліндеман (R. Lindeman, 1942) окреслив шість характерних ознак екосистем: відкритість, саморегуляція, розвиток і саморозвиток, функціональні зв'язки і залежності усіх її елементів, а Урі Бронфенбренер згодом (U. Bronfenbrenner, 1977, 1979) розробив теорію екології людського розвитку, екстраполювавши поняття «екосистема» на середовище розвитку дитини. На думку останнього людські екосистеми є динамічними, рухливими, змінними й містять взаємозалежну сукупність 5 соціальних підсистем різного рівня (мікро-, мезо-, екзо-, макро- та хроносистеми), які й визначають особливості розвитку особистості. Теорія Бронфенбренера підкреслила важливість врахування контексту розвитку дитини при формуванні освітніх програм. Це стало поштовхом до розвитку екосистемного підходу в освіті, який розглядав школу як частину ширшої екосистеми, що включає сім'ю, громаду та інші фактори, які впливають на навчання дитини. За останні 25 років екосистемний підхід значною мірою масштабувався в науковому освітньому дискурсі, в тому числі й в контексті розвитку вищої освіти.

Історично університети були головними інституціями, відповідальними за надання здобувачам якісної підготовки. Університет розглядався (метафорично) як вікно, що [через знання — прим. І.Л.] вказує людині на перспективу, горизонт, демонструє безкінечність людського прагнення до досконалості, з єдиною метою — зробити прірву між ідеалом і дійсністю якомога вужчою [3]. При цьому ідея знання як візії університету, мала два полярих функціонали: «знання — це сила» і «знання — це чеснота» [9]. Відтак склалися дві моделі університетської освіти — елітарна та ега-

літарна [6]. Однак останні роки показали, що за кризових обставин, в умовах невизначеності й турбулентності світу вища освіта, побудована за цими моделями, швидко втрачає свій пріоритет й динаміку розвитку. Ані людина-професіонал, цінність якої визначалася роботою, яку вона виконувала, ані інтелектуальна еліта, цінність якої полягала в здатності «живити» своїми продуктами і владу, і бізнес, і суспільство, формуючи його настрої і свідомість, не витримали ортегівського «бунту мас». Університет стає засобом засвоєння нових стилів життя, формування нової структури суспільства, втрачає свою функціональну заданість. На зміну приходить нова модель вищої освіти — еколітарна. В її основі лежить екосистемний підхід, сутність якого полягає в орієнтації дослідника на системне бачення взаємозв'язків і процесів, необхідних для підтримки екологічних людських взаємин всередині та зовні системи освіти, сприяння її цілісності, регульованості, захисту та збереження впродовж певного часу. Зауважимо, що останній параметр робить цей підхід актуальним для хаотичного, крихкого, тривожного, нелінійного, незрозумілого світу BANI [10].

Складність й багатофакторність впровадження цього підходу потребує чіткого розуміння його сутності й способів реалізації.

Виклад основного матеріалу. Науковий тезаурус проблеми представлено низкою понять: «екосистемний підхід», «екосистема як приналежність», «екосистема як структура», «екосистемні актори», «екосистемна констеляція», «життєвий цикл екосистеми».

Екосистемний підхід є міждисциплінарним методологічним підходом до теоретичної чи практичної діяльності, а *підґрунтя його концепції* складає ціла низка різноманітних феноменів, окреслених в таких теоріях: теорія систем (розглядає екосистему як складну систему, де всі її елементи взаємопов'язані та взаємодіють, а зміна одного елемента може мати каскадний вплив на систему уцілому), загальна теорія систем (розглядає важливість цілісності й синергії в системах, за якої її елементи не окремі частини, а цілісні одиниці з властивостями, які не можна звести до суми їхніх компонентів (емерджентність)), кібернетика (розглядає принципи управління та саморегуляції в системах, підтримання їх стійкості), соціокультурна теорія навчання (розглядає навчання крізь призму соціального та культурного контексту), теорія діяльності (розглядає навчання як активний процес, результативність якого залежить від досвіду того, хто навчається), теорія екології людини (розглядає взаємозв'язок людини та її середовища), теорія стійкості (розглядає стійкі системи, здатні адаптуватися й підтримувати своє існування протягом тривалого часу), теорія соціальної справедливості (розглядає системи з позиції їх здатності усувати нерівність і сприяти

соціальної справедливості), теорія коеволуції (розглядає взаємообумовленість змін елементів, складових цілісної системи, що розвивається) та теорія холізму (розглядає цілісність світу як результат творчої еволюції, що спрямовується нематеріальним і непізнаваним «фактором цілісності») [5].

Варто зауважити, що екосистемний підхід сформувався на фундаменті системного підходу з усіма його принципами, особливостями, аксіоматикою та способами реалізації, але, на відміну від попередника, є більш наближеним, з одного боку, до сучасної людини, з її багатолітністю й мозаїчністю, суперечливістю й динамічною мінливістю, а, з іншого, до сучасного світу з його крихкістю, тривожністю, нелінійністю й незрозумілістю. Таксон «еко» (від давньогрецького слова «οἶκος» — житло, дім, місцеперебування) розглядається дослідниками перш за все як аспект успішного співіснування й розвитку різних організмів в межах певного простору, середовища. Реалізація екосистемного підходу в освіті передбачає, як правило, наявність розвинутого екологічного мислення, свідомості, культури й виконує світоглядну, методологічну та аксіологічну функції. Екосистемна модель вищої освіти — це не частина освіти чи «додана її вартість», це новий сенс і мета сучасного освітнього процесу — унікальний і єдино можливий в сучасних умовах механізм збереження й розвитку людства, системоутворювальний вектор нової якості життя.

Базова аксіоматика екосистемного підходу включає такі положення:

1. «2+3+4+5» — формула освітньої екології (її сутність виражається у вигляді «двох відношень» (людина-людина та людина-суспільство), «трьох середовищ» (соціально-освітнього, освітньо-інституційного та сімейно-освітнього), «чотирьох факторів» (психологічний, екологічний, політичний та економічний) та «п'яти вимог» (фізіологічний, психологічний та естетичний попит на розвиток таланту та попит на інновації) — «клеєм» для яких є «три основні суб'єкти цінностей»: педагог, вихователь і суспільство).

2. Екосистеми є відкритими, без традиційних галузевих кордонів.

3. Екосистеми мають значний потенціал для симбіотичних відносин та взаємозалежностей.

4. Екосистеми зростають навколо фокусної діяльності або ціннісної пропозиції.

5. Будь-яка екосистема має свій життєвий цикл.

6. Будь-який вплив на екосистему обов'язково її всю переформатує, перебудує.

7. Екосистеми забезпечують такі функції: розмаїття (багато учасників виконують багато ролей, забезпечуючи стабільність екосистеми); максимальна продуктивність та кругообіг ресурсів в екосистемі (ресурси, в тому числі знання, опти-

мізуються й природовідповідно розподіляються, тому нічого не витрачається марно); адаптивність (екосистеми можуть адаптуватися й реагувати на потреби здобувачів освіти та зміни в інституційному середовищі); масштабованість (екосистеми можуть утворюватися в різних масштабах: від груп здобувачів або конкретних освітніх установ до глобального освітнього співтовариства).

З одного боку, освітня екосистема володіє усіма властивими будь-якій системі властивостями та здатна до саморганізації, саморегулювання й саморозвитку, а, з іншого, її організація та функціонування потребує такої спільноти людей, що об'єднані спільними інтересами, інфраструктурою, ресурсами й зв'язками й здатні забезпечувати побудову індивідуальних траєкторій (маршрутів) для навчання й соціального розвитку кожного здобувача.

Базовими принципами реалізації екосистемного підходу в освіті є:

— цілісність (екосистема університету одночасно розглядається як самостійна цілісна одиниця і як частина інших освітніх екосистем);

— нелінійність (екосистема університету має бути динамічною системою, в якій протікають процеси, що не мають суворої лінійної залежності одних параметрів від інших і являють собою полотно подій, дій, взаємодій, ретроактивних дій, детермінацій, випадковостей, що становлять сучасний світ);

— відкритість та оптимальність (екосистема є альтернативою до замкнених і статичних систем із жорсткою осьювою побудовою і передбачає можливість зв'язку з новими (оптимальними) різномірними елементами, які трансформують її конфігурацію і кінцеві результати);

— коеволюційність (зміни в елементах екосистеми університету, як складових цілісної системи, що розвивається, є взаємообумовленими та взаємоадаптивними);

— темпоральність (жодна екосистема не вічна, можна говорити про специфічну кореляцію між часовими характеристиками й динамікою змін тих явищ і процесів, якісна сторона яких зумовлена соціокультурною своєрідністю існування людини).

Сьогодні існує два базових підходи до побудови екосистеми: екосистема як приналежність та екосистема як структура. У попередніх наших публікаціях ми вже їх описували (І. Леонтєва, 2023, 2024). Перевагами реалізації екосистемного підходу у вищій педагогічній освіті, на нашу думку, є:

1. Покращення ефективності освітнього процесу завдяки: системному баченню (екосистемний підхід дає можливість побачити взаємозв'язки між усіма компонентами освітньої системи, розуміючи їхню роль та вплив на кінцевий ре-

зультат); комплексному аналізу (екосистемний підхід дозволяє глибоко аналізувати та оцінювати фактори, що впливають на успішність навчання, виявляючи «лакуни» та «вузькі місця», шляхи їх усунення); оптимізації ресурсів (ефективне використання ресурсів та координація дій усіх учасників екосистеми сприяють кращому плануванню та реалізації освітніх програм).

2. Збільшення доступності освіти завдяки: залученню нових учасників (екосистемний підхід виходить за інституційні межі освітнього процесу, залучаючи інших суб'єктів й провайдерів освіти як-то громадські організації, наукові центри й установи тощо); диверсифікації освітніх послуг (екосистемний підхід дозволяє створити індивідуальну траєкторію, за якої освіта здобувача відповідатиме потребам і особливостям його/певної групи та відповідного соціального середовища); підтримку інклюзивності (екосистемний підхід робить освіту більш прихильною до людей з різними освітніми можливостями та потребами).

3. Покращення якості освіти завдяки: комплексному підходу до підготовки (екосистемний підхід передбачає формування таких компетенцій, які необхідні для успішного життя і діяльності в сучасному суспільстві, виходячи за межі традиційних предметних знань); активному розвитку навичок (екосистемний підхід дозволяє збагатити освітній процес практичними завданнями, проектами, дослідженнями); персоналізації навчання (екосистемний підхід дозволяє пропонувати здобувачам освіти персоналізовані академічні маршрути та плани).

Висновки та перспективи подальших досліджень.

Впровадження екосистемного підходу в контексті інноваційного розвитку вищої педагогічної освіти відкриває нові горизонти для модернізації освітнього процесу. Цей підхід розглядає систему освіти не ізольовано, а як динамічну екосистему, що об'єднує різноманітні суб'єкти та зацікавлені сторони, пов'язані між собою складними взаємозв'язками. Архітектору освітньої екосистеми варто пам'ятати про те, що кожна екосистема містить сукупність усіх елементів (люди, інституції, ресурси, потоки, концептуальні зв'язки), їх відповідну (екологічну) констеляцію (взаємне розміщення, порядок) та має певний життєвий цикл. Важливими правилами впровадження екосистемного підходу у вищу освіту є: розвиток співпраці між закладами освіти різних типів і форм власності, в тому числі альтернативними; впровадження інноваційних освітніх технологій задля забезпечення рівного доступу усіх сторін до інфраструктури, ресурсів, знань і процесів; створення екосистеми професійного розвитку педагогічних працівників.

ДЖЕРЕЛА

1. Антошина І.В. *Методологія як фундаментальна основа наукового дослідження*. Академічні візії. 2024. Режим доступу: <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/957>
2. Гончаренко С. *Методологія*. Енциклопедія освіти. 2008. С.498 — 500.
3. Гриценко М.В. *Егалітарна та елітарна освіта в контексті становлення нового університету*. Вища освіта України: теоретичний та науково-методичний часопис. Тематичний випуск «Європейська інтеграція вищої освіти України в контексті Болонського процесу». 2013. Режим доступу: <http://surl.li/susgo>
4. Завгородня Т.К., Стражнікова І.В. *Методологічні засади педагогічних досліджень: навчально-методичний посібник*. Івано-Франківськ, 2021. Режим доступу: <http://surl.li/cbqzr>
5. Леонтьєва І.В. *До проблеми розбудови екосистеми вищої педагогічної освіти*. Педагогічна освіта: Теорія і практика. Психологія. Педагогіка. 2023. №40 (2). Режим доступу: <https://doi.org/10.28925/2311-2409.2023.403>
6. Леонтьєва І.В. *Концептуальні засади екосистеми сучасної педагогічної освіти*. Педагогічна освіта: Теорія і практика. Психологія. Педагогіка. 2023. 39 (1). Режим доступу: <https://doi.org/10.28925/2311-2409.2023.393>
7. *Методологія як важливий складник наукового дослідження в педагогіці* / Семен Гончаренко, Василь Кушнір // Неперерв. проф. освіта: теорія і практика. 2002. 4. С. 15–22.
8. Сисоєва С.О. *Методологія науково-педагогічних досліджень: Підручник* / С. О. Сисоєва, Т. Є. Кристопчук. Рівне : Волинські береги, 2013. 360 с.
9. Сігов К. *Ідея Університету і могилянський палімпсест*. Той, хто відродив Могилянку: зб. до 60-ліття В'ячеслава Брюховецького. 2007. <https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/93ca0db0-8279-4d94-9fd8-7eb166ba73c3/content>
10. Cascio J. BANI: Facing the Age of Chaos. 2020. <https://medium.com/@cascio/facing-the-age-of-chaos-b00687b1f51d>

REFERENCES

1. Antoshina, I. V. (2024). Metodolohiia yak fundamentalna osnova naukovooho doslidzhennia [Methodology as a fundamental basis for scientific research]. Akademychni vizii. (in Ukrainian) <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/957>
2. Honcharenko, S. (2008). Metodolohiia [Methodology]. Entsyklopediia osvity. P. 498–500. (in Ukrainian)
3. Hrytsenko, M. V. (2013). Ehalitarna ta elitarna osvita v konteksti stanovlennia novoho universytetu [Egalitarian and elitist education in the context of the formation of a new university]. Vis'cha osvita Ukrainy: teoretichni ta naukovo-metodychni chasopys. Tematychnyi vypusk «Yevropeys'ka integraciya vys'choyi osvity Ukrainy v konteksti Bolons'koho protsesu» (in Ukrainian) <http://surl.li/susgo>
4. Zavorodnya, T. K., & Strazhnikova, I. V. (2021). Metodolohichni zasady pedahohichnykh doslidzhen: navchalno-metodychni posibnyk [Methodological foundations of pedagogical research]. Ivano-Frankivsk. (in Ukrainian) <http://surl.li/cbqzr>
5. Leontyeva, I. V. (2023). Do problemy rozbudovy ekosystemy vys'choyi pedahohichnoyi osvity [On the problem of developing an ecosystem of higher pedagogical education]. Pedahohichna osvita: Teoriya i praktyka. Psykholohiya. Pedahohika, 2023(40), 2. (in Ukrainian) <https://doi.org/10.28925/2311-2409.2023.403>
6. Leontyeva, I. V. (2023). Kontseptual'ni zasady ekosystemy suchasnoyi pedahohichnoyi osvity [Conceptual Foundations of the Ecosystem of Modern Teacher Education]. Pedahohichna osvita: Teoriya i praktyka. Psykholohiya. Pedahohika, 2023(39), 1. (in Ukrainian) <https://doi.org/10.28925/2311-2409.2023.393>
7. Honcharenko, S., & Kushnir, V. (2002). Metodolohiia yak vazhlyvyi skladnyk naukovooho doslidzhennia v pedahohitsi [Methodology as an important component of scientific research in pedagogy]. Neperervna profesiina osvita: teoriia i praktyka. № 4, P. 15–22. (in Ukrainian)
8. Sysoeva, S. O., & Krystopchuk, T. E. (2013). Metodologiya naukovo-pedagogicheskikh issledovaniy: Pidruchnik [Methodology of scientific and pedagogical research]. Rivne: Volins'ki oberegi. (in Ukrainian)
9. Sygov, K. (2007). Ideia Universytetu i mohylianskyi palimpsest. Toi, khto vidrodyv Mohylianku [The idea of the University and the Mohyla Palimpsest. The one who revived Mohyla]. zbirnyk do 60-littia Viacheslava Briukhovetskoho. 2007. (in Ukrainian) <https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/93ca0db0-8279-4d94-9fd8-7eb166ba73c3/content>
10. Cascio, J. (2020). BANI: Facing the Age of Chaos. <https://medium.com/@cascio/facing-the-age-of-chaos-b00687b1f51d>

Leontieva I.

**ECOSYSTEM APPROACH AS A METHODOLOGICAL GUIDELINE
FOR INNOVATIVE DEVELOPMENT OF HIGHER PEDAGOGICAL EDUCATION**

Abstract. *The article presents a theoretical analysis of the ecosystem approach as a methodological basis for innovative transformations in higher pedagogical education. The essence of the ecosystem approach in education is to direct the researcher to a systematic vision of the relationships and processes necessary to maintain ecological (healthy, sustainable, productive, diverse, coordinated) human relationships within and outside the educational system, its integrity, elements and structures, functions, values and qualitative parameters of life through self-regulated management, protection and preservation of educational ecosystems over time. The author of the article analyzes the scientific thesaurus of the problem, the essence and origins of the ecosystem approach, its conceptual basis and basic axioms, the main aspects, basic principles and ways of implementing the ecosystem approach in higher education. Particular attention is paid to educational ecosystems as a key driver of innovative development of higher pedagogical education. In particular, the article examines the nature, features, characteristics and basic approaches to the development of educational ecosystems (ecosystem as belonging and ecosystem as structure), considers the peculiarities of their formation and development depending on the structure. A scientific thesaurus of the problem of developing an ecosystem of higher pedagogical education is presented. It is represented by such concepts as: «ecosystem approach», «ecosystem structure», «ecosystem actors», «ecosystem constellation», «ecosystem life cycle». The stages of development of educational ecosystems are summarized and the advantages of implementing the ideas of the ecosystem approach in a modern university (improving the efficiency of the educational process, increasing the accessibility of education, improving the quality of education) are considered. The materials of the article can be used to develop effective tools for the support and innovative development of educational ecosystems in higher education institutions.*

Key words: *higher pedagogical education, ecosystem of education, ecosystem approach, innovative development of higher pedagogical education, methodological approach.*

*Стаття надійшла до редакції 22.04.2024
Прийнято до друку 10.05.2024*